

LUNDS
UNIVERSITET

YTTRANDE

2020-05-25

Dnr V 2020/613

1(4)

Utbildningsdepartementet

Utbildningsnämnden

Fusk vid antagning till högskoleutbildning - vad händer? (SOU 2019:50)

Lunds universitet har anmodats att yttra sig över rubricerad rapport. Svar ska lämnas via epost till Utbildningsdepartementet senast den 26 maj 2020.

Sammanfattning

Det tycks att utredningens uppdrag varit något snävt. Lunds universitet förespråkar att frågeställningen breddas och utreds ytterligare innan regleringen införs. Frågan som hänger kvar är; att om ett återkallande av betyg inte är en proportionerlig åtgärd – vilka åtgärder finns då till buds? Nuvarande läge uppfattas inte som tillfredsställande. Vad är då en proportionerlig konsekvens av fusk vid antagning till högre utbildning?

Lunds universitet välkomnar ett förtydligande av rättsläget samt ett regelverk som leder till förutsebarhet och likabehandling vid lärosätenas handläggning. Vid utformningen av nya regler är det angeläget att utforma systemet så att fusk medför konsekvenser för fuskaren och att tydliga sanktioner i någon form kommer in. Det är också av största vikt att fusk förebyggs så att antagningssystemets integritet och trovärdighet bibehålls.

Lunds universitet motsätter sig en tidsgräns för återkallande av antagning

Lunds universitet tillstyrker förslagen gällande överklagande av antagningsbeslut.

Angående gällande rätt och vidare reglering

Det är bra att nuvarande rättsläge är noggrant utrett. Utredningen har gjort en utomordentligt bra genomgång av gällande rättsläge och analys av behovet av kompletterande reglering. Universitetet välkomnar en entydig författningsreglering i frågorna. Rättsläget är oklart, och det finns hållbara juridiska argument för olika uppfattningar. Det är i sak bra, oavsett val av ståndpunkt, att det införs en tydlig reglering för hur betygsfrågan ska hanteras vid återkallelse av antagningsbeslutet.

Angående att återkallande av antagningsbeslut ska kunna leda till återkallande av betygsbeslut

Lunds universitet instämmer med utredningen att det är ”en bedömningsfråga om åtgärden att återkalla betygsbeslut är en proportionerlig och lämplig reaktion på fusk vid antagningen.” Svaret på den frågan delar universitetet, både personal och studenter, där vissa funktioner instämmer med utredningen men fakulteter som ansvarar för utbildningar som tagit emot en hög andel av de studenter som fuskat i antagning, under senaste årens ökade fusk, delar inte utredningens bedömning. Invändningarna har delvis berörts av utredningen, men inte alla och redogörs för här:

- *Med tanke på de fall av organiserat fusk som har avslöjats i anslutning till högskoleantagning finns det dock enligt vår [Juridiska fakulteten] uppfattning goda skäl att i detta avseende göra avsteg från de principer som kommer till uttryck i FL. Ett resonemang med grund i den europarättsliga principen om skydd för berättigade förväntningar - som också vunnit insteg i svensk förvaltningsrätt - skulle dessutom tydliggöra att den som har fuskat inte rimligen kan vänta sig att få behålla förmåner osv. som erhållits med yttersta grund i fusk. Vi menar att denna aspekt bör uppmärksammas vidare i den fortsatta beredningen.*
- *Att återkalla betygsbeslut ses som en proportionerlig och lämplig reaktion på fusk vid antagningen. Kravet på orsakssamband bör anses uppfyllt genom den kedja av beslut som utgörs av antagning, registrering och examination.*
- *Förtroendet för urvalsprocessen och antagningssystemet undermineras av det utbredda fusk som framförallt uppmärksammas inom högskoleprovet. Att enbart återkalla antagningen har troligen en mycket liten avskräckande verkan då risken för upptäckt nog kan skattas som låg i förhållande till den vinst en antagning kan innebära för den enskilda individen.*
- *Medicinska fakulteten bedriver ett flertal legitimationsgrundande utbildningar där förtroendeskan ses som extra allvarlig och inte kan lämnas utan avseende.*
- *Nuvarande marknad för fusk inom framförallt högskoleprovet innebär i nuläget en lukrativ marknad för kriminella som högskolesektorn indirekt gynnar genom att underlåta att vidta åtgärder som gör det mindre attraktivt att överväga fusk som en väg in till högskolan. De kriminella ligor som bistått vid fusket kan genom utpressning av de som fuskat bidra till ytterligare oönskade konsekvenser och förtroendeskada i samhället.*
- *Dagens oklara rättsläge bör avhjälpas genom ny lagstiftning som ger klart rättsligt stöd att återkalla betygsbeslut och högskolepoäng som erhållits efter fusk vid antagningen. Fakulteten ser det som absolut nödvändigt att det skyndsamt införs en reglering om att återkallande av antagningsbeslut även ska kunna leda till återkallande av betygsbeslut.*
- *Författningsstöd för att säkerställa att återkallade formella meriter inte kan ligga till grund för prövning av reell kompetens, tillgodoräknande eller validering av något slag är en nödvändighet för att ett återkallande ska få avsedd effekt.*

I nuvarande läge framförs uppfattningen att konsekvenserna är så små i förhållande till vinsten att fusk kan ses som en rimlig risk att ta. Och även de som tillstyrker utredarens förslag konstaterar att ”att det är djupt otillfredsställande att fusket inte får hårdare praktiska konsekvenser för fuskare.” Lunds universitet anser därför som helhet att den situationen inte är hållbar och att vilka konsekvenser fusk kan få och hur det kan förebyggas måste utredas vidare.

Angående tidsgräns för återkallande av antagning

Lunds universitet motsätter sig förslaget. Till skillnad från betänkandet menar vi att det bör vara möjligt att återta antagningen efter examen. I den fortsatta beredningen bör vidare uppmärksammas möjligheten att inte utfärda examen, och i det sammanhanget överväga om det är möjligt att återta examen.

Någon annan tidsgräns för återkallande av antagningen bör inte införas. Skälet till detta är såväl brottspreventivt som av rättviseskäl. Den som fuskat ska alltid riskera upptäckt och aldrig ges någon fördel av att ha fuskat sig till en plats. Utredningen presenterar inga tunga skäl för en tidsgräns. Utredningens slutsats att "En sådan bestämmelse kan också klargöra för lärosätena att de efter denna tidpunkt inte behöver lägga tid och resurser på att utreda frågor om eventuellt fusk vid antagningen." signalerar dessutom att man inte fullt ut ser allvaret i frågan. Det är av ytterst vikt att all misstänkt fusk vid antagning får utredas för att avslöja metoder som sedan kan förebyggas.

Valet av examen som preskriptionstid är dessutom udda. Alla utbildningar leder inte till examen. Allt studenter tar inte ut en examen. Många av de utbildningar som leder till examen varierar dessutom i längd. Ska det finnas en preskriptionstid, vilket Lunds universitet motsätter sig, borde den rimligtvis vara densamma för alla, och därför inte kopplas till utbildningens längd.

Reglerna för överklagande av antagningsbeslut förtydligas och ändras

Lunds universitet tillstyrker förslaget rörande överklagande av antagningsbeslut. Det är bra att reglerna för överklagande av återkallande av antagningsbeslut förtydligas och ändras. Universitetet tillstyrker förslaget att Överklagandenämnden för högskolan ska pröva samtliga överklaganden av ett lärosätes beslut om återkallande av antagning till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå på grund av att sökanden lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

Kommentarer på författningsförslag

Utifall författningsförslagen går till beslut har vi följande kommentarer på deras lydelse.

Det kan vara lämpligt att i den föreslagna bestämmelsen 6 kap. 24a § HF för tydlighetens skull lägga till med stöd av vilken bestämmelse återkallandet av antagningen är beslutat. Lydelsen skulle i så fall kunna bli: *Ett betyg kvarstår även om högskolan med stöd av 37 § förvaltningslagen har beslutat att återkalla antagningen till en utbildning på grundnivå eller avancerad nivå till följd av att sökanden lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.*

Det är inte optimalt att hänvisa till återkallelsebeslut som avses i 6 kap. 24a § HF, eftersom återkallelsebeslutet inte fattas med stöd av den bestämmelsen utan med stöd av 37 § förvaltningslagen. I till exempel 12 kap. 2 § punkten 9 vore det att föredra om 'beslut att återkalla antagningen till en utbildning på grundnivå eller avancerad nivå till följd av att sökanden lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter' skrivs ut i bestämmelsen. Det är mer logiskt att uttryckligen beskriva det överklagbara beslutet i 12 kap. 2 § HF istället för att bara hänvisa till det beslut som avses i 6 kap. 24a § HF, men som fattas med stöd av 37 § FL.

Beslut

Beslut om att avge detta yttrande har fattats av undertecknad ordförande för universitetets utbildningsnämnd efter föredragning av antagningschef Joakim Hall efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer.

Sylvia Schwaag Serger